

ЗА ХРОНОЛОГИЯТА И ГЕОГРАФСКАТА ЛОКАЛИЗАЦИЯ НА ГЕТСКИТЕ ВОЙНИ НА ЛИЗИМАХ

Петър Делев

Повечето съвременни автори приемат съществуването на две гетски войни по времето на Лизимах — при първата пленник на гетите станал неговият първороден син Агатокул, при втората (и значително по-добре представена в изворите) в ръцете на гетския владетел Дромихет попаднал диадохът с цялата си армия. Два изворови текста лежат в основата на съществуващите опити за реконструкция на събитията около първата от тези кампании. Единият е кратък фрагмент от XXI-ва книга на Диодор Силицийски, който гласи: “Тракийците пленили Агатокул, царския син, но го освободили с дарове както за да си осигурят убежище срещу превратностите на съдбата, така и с надеждата да получат чрез този доброжелателен акт обратно тази част от земите си, която Лизимах им бил отнел. Те вече не се надявали да победят във войната, след като всички могъщи царе се били споразумели и били в съюз помежду си.”¹ Диодоровите “траки” не бива да смущават: така той нарича гетите на Дромихет и в следващия по-обширен фрагмент, посветен на “втората” гетска война². Към този текст се добавя и следното доста объркано и неясно съобщение на Павзаний, поместено преди споменаването на минаването на Лизимах в Азия и войната с Антигон в 302/301 г. пр. н. е.: “След това Лизимах воювал със съседите си, първо с одрисите, после с гетите и Дромихет. Срещайки противници, опитни във война и превъзхождащи го по численост, самият той успял да се спаси от изключително опасно положение, но синът му Агатокул, който участвал в поход с него за първи път, бил пленен от гетите. Лизимах претърпял и други поражения и, отдавайки голямо значение на пленяването на сина си, сключил мир с Дромихет, като отстъпил на гетския цар своите владения отвъд реката Истър и дори се видял принуден да му даде дъщеря си за жена. Други казват, че не Агатокул, но самият Лизимах бил взет в плен и бил освободен, когато Агатокул сключил примирие с гетския цар от негово име. При връщането си той оженил за Агатокул Лизандра, дъщерята на Птолемея Лаг и Евридика.”³ Както се вижда, Павзаний смесва сведенията за двете гетски кампании (първата, при която бил пленен Агатокул, и втората, при която в плен попаднал самият Лизимах), смятайки ги за вариантни разкази на едно и също събитие.

Макар и споменавана от значително по-голям брой антични източници, в своята цялост “втората” гетска война на Лизимах остава също твърде слабо позната. Най-подробното запазено антично описание се съдържа в

един голям фрагмент от XXI-ва книга на “Историческата библиотека” на Диодор Сицилийски, възстановен по два взаимно допълващи се пасажа в сборниците “De Virtutibus et Vitiis” и “De Sententiis” на Константиновите ексцерпти⁴. “Когато армията на Лизимах останала без храна, приятелите му го съветвали да се спасява сам както може, но той им отговорил, че би било недостойно да си осигури позорно спасение, изоставяйки войската и приятелите си. Царят на траките Дромихет, който посрещнал Лизимах с всички почести, целунал го и го нарекъл “татко”, тогава го отвел със синовете му в град, наречен Хелис. След пленяването на Лизимаховата армия тракийците се събрали и с викове искали плененият цар да им бъде предаден за наказание. Справедливо било, викали те, множеството, понесло рисковете на войната, сега да обсъди и реши съдбата на пленниците. Дромихет се възпротивил на наказването на царя и изтъкнал пред войниците преимуществата, ако запазят живота му. Ако биха го убили, други царе, може би по-страшни от предшественика си, биха поели неговата власт. Ако обаче пощадят живота му, той ще дължи благодарност на тракийците и без риск за себе си те ще си върнат крепостите, които преди били тракийски. Когато множеството одобрило предложението му, Дромихет издирил между пленниците приятелите на Лизимах и тези, които обикновено се грижели за него и ги отвел при пленения цар. След това, като направил жертвоприношение, той поканил Лизимах и приятелите му на пиршество заедно с най-подходящите тракийци. Той наредил за угощението два вида места, използвайки за компанията на Лизимах царски тъкани от плячката, а за себе си и своите приятели прости сламени постелки. По същия начин приготвил два вида храни, като пред чужденците поставил изобилие от всякакви ястия на сребърна маса, а пред тракийците скромна гозба от зеленчук и месо на обикновена дървена маса. Накрая на гостите наливал вино в златни и сребърни чаши, а на своите хора — в чаши от рог и дърво според гетския обичай. След като изпили много, той напълнил най-големия рог и обръщайки се пак към Лизимах с “татко” го запитал кой вид угощение подобава повече на царе — македонският или тракийският. А когато Лизимах отговорил, че македонският, го попитал още защо тогава е изоставил такива обичаи, разкошен живот и славно царство, за да дойде сред хора варвари, които водят скотски живот в студена земя, страдаща от недостиг на зърно и плодове, защо против природата е повел войската си в такива места, където чужда армия не може да оцелее на открито? Лизимах отговорил, че в тази война е действал сякво, но занапред ще се стреми да му бъде приятел и съюзник и да не се покаже неблагодарен за оказаното добро. Дромихет изслушал думите му благосклонно и като получил обратно завладените от Лизимах крепости, увенчал го с диадема и го освободил.”

Напоследък в българската литература се появиха опити за датироване на войната (или войните) на Лизимах с Дромихет, поставяни традиционно в 90-те години на III в. пр. н. е. или най-рано в годините около битката при Ипсос. Александър Фол например, като се основава на текста на Павзаний, че Лизимах воювал “първо с одрисите, после с гетите и Дромихет” смята, че “войната с Дромихет... трябва да се е водила след сблъскването с одрисите и то след онова от 323 г. пр. н. е. ... Лизимах е действал срещу гетите в хода на първата си кампания в Тракия, веднага след подялбата на империята, когато той е искал да закрепил властта си по крайбрежието на Черно море”⁶. Маргарита Тачева пък предлага дата между 313 и 309 г. пр. н. е., “във времето на краткия международен мир” (вероятно този от 311 г.?)⁷. И двете хипотези не вземат под внимание всички изворови данни, които в своята съвкупност потвърждават безапелационно традиционната по-късна дата. Така Диодор Силицийски е поместил разказа за гетските войни на Лизимах във фрагментарно запазената XXI-ва книга на своята “Историческа библиотека”, започваща с битката при Ипсос в 301 г. пр. н. е.⁸ Юстин, единственият запазен автор, предлагащ цялостно и свързано изложение на събитията след 301 г., поставя войната с Дромихет след възцаряването на Деметрий Полиоркет в Македония (294 г. пр. н. е.) и сведението се повтаря в смятаните за автентични пролози на неговия първоизточник Помпей Трог⁹. Най-точно хронологическо указание дава Плутарх, който в биографията на Деметрий Полиоркет свързва пленяването на Лизимах от Дромихет с опит на Деметрий да нахлуе в Тракия. За съжаление двете беотийски въстания срещу Деметрий, които дават хронологическите рамки на епизода, не подлежат на прецизно датироване и се поставят различно в интервала след 294 г. пр. н. е. (Деметрий цар на Македония) и 290 г. пр. н. е. (Питийските игри, споменати у Плутарх след повторното превземане на Тива¹⁰). На базата на тези изходни данни пленът на Лизимах у гетите и интервенцията на Деметрий в Тракия се поставят различно: през 293¹¹, 292¹² или дори през 291 г. пр. н. е.¹³ Могат да се добавят и други съображения. Така например според Павзаний Лизимах дал на Дромихет своя дъщеря за жена¹⁴, но първият известен брак на Лизимах (с Антипатовата дъщеря Никая) бил сключен едва през или след 320 г. пр. н. е., поради което той не би могъл да има достатъчно възрастна дъщеря преди последните години на века. По същата причина и засвидетелстваното отново у Павзаний пленяване на Лизимаховия син Агатокул, “който за пръв път участвал в сражение”, от Дромихет¹⁵, може да бъде поставено най-рано в годините непосредствено преди битката при Ипсос. Още едно изрично хронологическо указание предлага запазената в резюме у патриарх Фотий хераклейска история на Мемнон, в която се твърди, че в гетските войни участвал (и дори бил пленен заедно с Лизимах) Клеарх,

най-големият син на хераклеийския тиран Дионисий от омъжилата се за него около 321 г. пр. н. е. персийска принцеса Амастрис; при смъртта на Дионисий през 305 г. пр. н. е. децата му били още малолетни¹⁶. Изобщо сведенията са и многобройни, и достатъчно ясни и ранното датиране на епизодите с Дромихет ще трябва да бъде изоставено. Поради това и гетският цар, взел участие във въстанието на западнопонтийските градове в 313/312 г. пр. н. е. и сключил после сепаративен мир с Лизимах¹⁷, ще трябва да си остане анонимен — това може и да е бил Дромихет, но може да е бил и негов евентуален предшественик.

Най-ранното възможно датиране на “първата” гетска война, следващо хронологическия ред у Павзаний, я поставя още преди войната с Антигон, в годините преди 302 г. пр. н. е. Твърдението се съгласува и с ранната дата на брака на Агатокул с Лизандра пак у Павзаний (вече имали деца, когато Лизимах се оженил за Арсиное). Изобщо това мнение, поддържано от Ф. Гайер¹⁸, дава предпочитание на сведенията на Павзаний, влизайки същевременно в противоречие с Диодор Сицилийски — поместването на разказа в XXI-ва книга на “Историческата библиотека” говори за дата след 202 г. пр. н. е. (но дали Диодор не е разказал за първата гетска война ретроспективно при описанието на втората?), а и твърдението, че “всички могъщи царе се били споразумели и били в съюз помежду си” по-трудно може да се отнесе към ситуацията преди Ипсос. Тук е мястото да бъде припомнено, че изобщо сведенията на Павзаний за ранноелинистическата епоха (макар и да възхождат поне частично — но вероятно косвено — към добри първоизточници) се отличават с многобройни обърквания и неточности и нямат характера на добър и сигурен извор за събитията от периода¹⁹. Този вариант допуска конфликтът да е възникнал в резултат на агресия на Лизимах в гетските земи (Агатокул “участвал в поход с него за първи път”, гетите искали да върнат обратно “земите си, които Лизимах им бил отнел”).

В. Хюнервадел и Г. Посенти поставят първата гетска кампания по време или непосредствено след войната с Антигон, т. е. около 301 — 299 г. пр. н. е.²⁰ Презумпцията е, че Агатокул е бил оставен като наместник на баща си в Тракия при преминаването на Лизимах в Азия, а гетите са се възползвали от опразването на района от войски, за да нападнат и пленят младия принц; освобождаването му би дошло логично след победата при Ипсос и неминуемата заплаха от наказателна експедиция на Лизимах.

Дж. Саита, на базата на стриктна интерпретация на Диодоровото сведение за мира между всички могъщи царе, отнася кампанията към 297 г. пр. н. е.²¹ Има се предвид създадената след Ипсос система от съюзи (Лизимах — Птолемей, Селевк — Деметрий), които след помирението между Птолемей и Деметрий (и преди нахлуването на последния в Гърция) за кратко време

действително създават видимостта на “всеобщ” мир.

Нека споменем накрая и мнението на К. Ю. Белох, който изобщо се съмнява в достоверността на сведенията за пленяването на Агатокул, смятайки ги очевидно за дублетен вариант на основната версия с пленяването на самия Лизимах по време на войната в края на 90-те години на III в. пр. н. е.²²

Трудно е да бъде добавено нещо към тези твърде противоречиви мнения; изворите очевидно не позволяват въпросът с датирането на евентуалната “първа” гетска война да получи окончателно и задоволително решение, а и оценката за характера и хода на събитията остава твърде зависима от него.

Сравнително по-сигурното датирание на “втората” гетска война на Лизимах произтича от значително по-богатите изворови сведения, които се влияят в политическите събития от първото десетилетие на III в. пр. н. е. Смъртта на македонския цар Касандър (в края на 298 или началото на 297 г. пр. н. е.) поставила началото на нова поредица от военни конфликти и политически интриги в борбата за преразпределяне на сферите на политическа хегемония между диадохите и епигоните — появяващото се сега на историческата сцена поколение на “родените след” смъртта на Александър Велики. Прехвърлянето на Деметрий Полиоркет в Гърция (296 г. пр. н. е.) предопределило хода на последвалите събития — докато на изток Лизимах завладявал малоазийските градове, Птолемей — Кипър, а Селевк — Киликия, Деметрий успял за около две години да възстанови предишната си хегемония над Елада²³. Бързите и решителни успехи на Деметрий му позволили да експлоатира максимално възникналата благоприятна ситуация, намесвайки се активно в обхваналата македонския двор остра политическа криза.

Касандър бил надживян само с няколко месеца от първородния си син и наследник на македонския престол Филип IV²⁴. По-малките синове на Касандър, Антипатър и Александър, които били още непълнолетни, поделили сега властта под регентството на майка си Тесалоника. И двамата сключили по това време изгодни династически бракове: Антипатър с дъщерята на Лизимах Евридика, Александър с дъщерята на Птолемей Лаг Лизандра. Скоро обаче между двамата братя избухнал конфликт, подклаждан и от очевидните предпочитания на Тесалоника към Александър; онеправданият Антипатър убил майка си и се опитал да заграби властта над цяла Македония²⁵. Прогоненият Александър, решен да се бори за правата си и да отмъсти за майка си, се обърнал за помощ към епирския цар Пир и към воюващия по това време (294 г. пр. н. е.) в Пелопонес Деметрий Полиоркет²⁶. Пир се отзовал веднага, но поискал като цена за услугата териториални отстъпки в западна Македония и централна Гърция²⁷. Едва след като окупирал с гарнизони отстъпените му земи, епирецът нападнал Антипатър, за да изпълни пое-

тите обезателства²⁸. Лизимах, по думите на Плутарх, искал да помогне на зет си, но бил зает другаде и се опитал да си послужи с хитрост: той изпратил на Пир фалшиво писмо от името на неговия покровител Птолемей Лаг, съветващо го да прекрати експедицията си и да приеме от Антипатър откуп от 300 таланта; същевременно Лизимах оказал натиск върху самия Антипатър да се помири с брат си²⁹. Въпреки че разкрил измамата, Пир приел предложеното примирие, макар и да се отметнал впоследствие от формалното полагане на клетва заедно с двамата братя³⁰. Едва сега на сцената се появил и закъснелият Деметрий, който не искал да пропусне предоставения му се повод за намеса в македонските дела³¹. Александър, който след осъществяването с посредничеството на Лизимах помирение с брат си вече не се нуждал от услугите му, го посрещнал в Дион, на брега на Термейския залив в подножието на Олимп, и се опитал да го отпрати мирно; и двамата обаче взаимно се подозирали и си устройвали заговори. Деметрий, след като успял да се измъкне от подготовения от младия македонски цар атентат по време на пиршество, се оттеглил фиктивно към Лариса в Тесалия и там на свой ред му устроил клопка при аналогични обстоятелства и го убил, изпреварвайки само с един ден повторен обратен заговор³². След това Деметрий без особена трудност завладял цяла Македония и Тесалия без отстъпените на Пир западни области; Антипатър избягал при тъста си “в Понта”, а синът на Антигон бил провъзгласен за цар от събранието на македонската армия³³. Юстин съобщава по този повод, хвърляйки светлина и върху неясното плутархово твърдение за “заетостта” на Лизимах, че по това време той водел тежка война с “тракийския” цар Дромихет и за да не му се наложи да воюва едновременно на два фронта, отстъпил на Деметрий тази част от Македония, която дотогава била под властта на зет му Антипатър и сключил с него мир³⁴. По всяка вероятност този мир е признавал установеното статукво и ако Лизимах е жертвал интересите си в Македония (признавайки реалната власт на Деметрий над районите, за които чрез правата на Антипатър е можел да изяви претенции), като компенсация той сигурно е получил признание на собствените си завоевания в Мала Азия³⁵. Впрочем, както нагледно показват последвалите събития, и двамата не смятали този мир за окончателен и само изчаквали по-благоприятна ситуация, за да дадат воля на преглътнатите сега претенции.

Определянето на началната дата на “втората” гетска война е в зависимост от цитирания вече пасаж на Юстин (повторен и у Павел Орозий), свързващ сключения между Лизимах и Деметрий Полиоркет мир след възкачването на последния на македонския престол с войната срещу Дромихет³⁶. Беглото споменаване на Порфирий Тирски (у Григорий Синкел), че прогоненият от Деметрий Антипатър побягнал при тъста си Лизимах “край Пон-

та”, говори практически за същото³⁷. Но точната дата на възцаряването на Деметрий (по-рано или по-късно от 294 г. пр. н. е.?) остава спорна; интервалът от възцаряването до прогонването на Антипатър и сключването на мира с Лизимах е с неясна дължина; от друга страна и войната между Лизимах и Дромихет е започнала може би дълго преди фиксирания от сведението момент. Известията за активността на Лизимах в Азия до 294 г. пр. н. е.³⁸ ограничават все пак възможността за връщане много назад във времето; най-често началото на гетската война се поставя в 294 или 293 г. пр. н. е., в повечето случаи с уговорката, че основният поход на Лизимах в гетските земи и неговото пленяване от Дромихет са възможно с една или две години по-късни³⁹.

Причините за конфликта между Лизимах и Дромихет остават неясни; възможно е те да се крият в резултатите от “първата” гетска война, които не са ни известни в детайли, но които вероятно не са били изгодни за Лизимах, принуден да направи отстъпки на гетския цар, за да осигури освобождаването на сина си⁴⁰. Идеята предполага планирана и подготвена завоевателна експедиция на Лизимах в гетските земи, за каквато достатъчно определено се говори в изворите⁴¹; но дали конфликтът е започнал с този поход, или той е бил ответна реакция на Лизимах след първоначално нахлуване на гетите в контролираните от него територии на Понтийска Тракия? Основания за последната възможност се търсят в общата политическа ситуация — между кампанията срещу малоазийските градове (296 — 294 г. пр. н. е.) и избухналата криза около македонското наследство от гледна точка на Лизимах едва ли би било целесъобразно да отклонява вниманието си далеч на север⁴²; някои дори допускат възможна намеса на Деметрий Полиоркет, който не би пропуснал (стига това да е било във възможностите му) да провокира или поощри конфликта, насърчавайки нападение на гетите срещу Лизимах, което му е осигурило оперативен простор в Македония⁴³.

У Полинен се разказва за Севт, стратег на Дромихет, който се представил за беглец и заблудил Лизимах, отвел го в неудобни места и така предопределил изхода на войната⁴⁴; макар и широко разпространено в тракийските предели⁴⁵, името навежда преди всичко на одриски асоциации, също както и специфичната роля на този лъжедезертьор между гетите и Лизимах. Тук е мястото да се припомни, че у Полибий и в речника Суда Дромихет е наречен “цар на одрисите”⁴⁶; комбинирането на тези макар и твърде слаби податки може би е в състояние да обоснове идеята за опит на Дромихет, вероятно след смъртта на Севт III, да обедини под своя власт значителна част от старата одриска политическа територия на север и на юг от Балкана — опит, който би могъл да лежи в основата и на двете гетски войни на Лизимах.

Беглите споменавания в достигналите до нас извори пресъздават твърде схематично развитието на събитията по време на тази мащабна военна кампания. Макар и посочената от Полиен цифра 100 000 да е явно преувеличена, Лизимах изглежда е нахлул в гетските предели с внушителни сили⁴⁷. Гетите очевидно са се отклонили от открито сражение; при Лизимах преминал псевдодезертьорът Севт, който отвел македонците в неудобни места⁴⁸. Измъчвана от глад и жажда⁴⁹ и нападена от Дромихет⁵⁰, армията на Лизимах се оказала в безнадеждно положение и той се видял принуден да се предаде в плен⁵¹. Вестта за пленяването на Лизимах подбудила Деметрий Полиоркет да нахлуе в Тракия; той очаквал да намери страната беззащитна и лесно да я завладее⁵². Но избухналото въстание в Беотия⁵³ и съобщението за освобождаването на Лизимах от Дромихет⁵⁴ го принудили да се върне обратно. Нахлуването на Деметрий в Тракия може би е било същинската причина гетите да освободят толкова бързо и лесно Лизимах⁵⁵.

Условията на мира, сключен между Лизимах и Дромихет, остават също доста неясни. Единственото сигурно документирано условие е връщането на гетските крепости, които Лизимах бил завзел (в хода на самата кампания или още преди нея?) и чието местоположение е напълно неизвестно⁵⁶. Твърде вероятно изглежда гетите да са задържали заложници като гаранция за изпълнението на мирния договор; такъв ще да е бил случаят с Клеарх, синът на Амастрис, който останал в гетски плен и след освобождаването на Лизимах⁵⁷. Повечето автори смятат за базата на сведението у Павзаний⁵⁸, че именно сега Лизимах дал дъщеря си за жена на Дромихет⁵⁹, но едно съществено съображение ме кара да отнеса това събитие по-скоро към резултатите от първата гетска война — двукратно цитираното от Диодор обръщение на Дромихет към Лизимах с “татко”, което иначе остава напълно необяснимо⁶⁰.

В литературата отдавна е наложена традицията гетската война да се ситуира в земите на север от Дунав, където се търси и основната територия на Дромихетовото царство⁶¹. Прегледът на изворите не доказва убедителността на това разпространено твърдение. Извън неясните споменавания за война в Тракия или в гетските земи и почти също толкова общото “край Понта” на Помпей Трог⁶², практически нито един античен извор не локализира изрично събитията. Единственото споменаване на територии “отвъд Истрос” — у изпълнения с грешки в сведенията си за този период Павзаний⁶³ — визира не конкретни събития от Лизимаховите войни, а отстъпване на територии след една от тях (трудно е да се каже дали първата или втората, тъй като самият Павзаний не ги разграничава). Наистина, край понтийското крайбрежие между Истрос и Тирас (Днестър), на пръв поглед остава аналогично впечатление; но внимателният прочит показва, че след разказа за премеж-

дията на Дарий I в този район Страбон привежда войната между Лизимах и Дромихет като типологически паралел поради сходството на събитията, без да споменава изрично дали те са се разиграли в същия географски район⁶⁴. Възможно е именно подобно механично сближаване на географските сведения за “Гетската пустиня” отвъд Дунав с разказа за пленяването на Лизимах в безводен район в гетските земи да лежи в основата на Павзаниевата представа за северна локализация на събитията. Съществува обаче и друг вариант за обяснение на това мнение — в най-долното си течение и преди да завие отново на изток към делтата, Дунав на протежение от около 120 км, от Черна вода до Галац, тече от юг на север, отделяйки Влашкото поле от широката на места само 40 — 60 км Добруджа. За разположения на крайбрежието наблюдател в такъв случай “отвъд Дунав” би означавало изобщо “западно”, извън крайморската добруджанска зона, и смесването на отдалечени към вътрешността райони южно от реката (в Лудогорието) с тези във Влашко не би било толкова чудно.

Мнението ми за възможната локализация на основната територия на Дромихетовата държава южно от долния Дунав се основава преди всичко на продължаващите археологически открития в Свещари, Исперихско — единственият познат засега обект в гетските земи и от двете страни на Дунава, чиито характеристики позволяват хипотетичната му идентификация с Дромихетовата столица Хелис⁶⁵. Както вече беше казано, писмените сведения не могат да хвърлят достатъчно светлина върху този спорен въпрос и единствено задълбочаването на археологическите проучвания в гетските земи — или евентуалното откритие на експлицитен епиграфски паметник — биха могли да доведат до окончателното му разрешаване. Впрочем, локализирането на династическия център на гетите в Свещари не предрешава въпроса за локализацията на сблъсъка между Лизимах и Дромихет; важно е все пак да се спомене, че в Южна Добруджа и Лудогорието има достатъчно обширни безводни райони, които спокойно биха могли да станат арена на описаните в изворите събития.

БЕЛЕЖКИ

¹ Diod. 21.11 (= Const. Exc. 2 (1), p. 253).

² Diod. 21.12 (= Const. Exc. 2 (1), p. 253 — 254; 4, p. 343 — 346).

³ Paus. 1.9.6.

⁴ Diod. 21.12.

⁵ Paus. 1.9.6.

⁶ Фол, А. Тракия и Балканите през ранноелинистическата епоха. С., 1975, с. 57—58; ср. и Йорданов, К. Добруджа през I хил. пр. н. е. Гети. — В: История на Добруджа. Т. I. С., 1984, с. 116.

⁷ Тачева, М. История на българските земи в древността. Ч. II. Развитие и разцвет на

робовладелското общество. С., 1987, с. 14–15, 248; ср. **Йорданов, К.** Гетите и Лизимах. — *Terra Antiqua Balcanica*, 4, 1990, с. 15 с някои контраргументи за по-късна датировка.

⁸ **Diod.** 21.11, 12.

⁹ **Justin.** 16.1.19; **Trog. prol.** 16.

¹⁰ **Plut.** *Demetr.* 40.7.

¹¹ **Geyer, F.** *Lysimachos*. — *RE XIV* (1928), p. 14.

¹² **Possenti, G. B.** *Il re Lisimaco di Tracia*. Torino etc., 1901, p. 133; **Beloch, K. J.** *Griechische Geschichte*. IV². 2. Berlin — Leipzig, 1931, S. 248; **Tarn, W. W.** *Antigonos Gonatas*. Oxford, 1913, p. 40.

¹³ **Saitta, G.** *Lisimaco di Tracia*. — *Kokalos*, 1, 1955, p. 88.

¹⁴ **Paus.** 1.9.6.

¹⁵ **Paus.** loc. cit.

¹⁶ **Memnon** 5.1 (**F. Jacoby**, *FGrH*, III B, No 434) = *Phot. bibl. cod.* 224, p. 225 a.

¹⁷ **Diod.** 19.73.1–10.

¹⁸ **Geyer, F.** *Op. cit.*, p. 6–7.

¹⁹ **Segre, M.** *La fonte di Pausania per la storia dei Diadochi*. — *Historia*, 2, 1928, p. 217 — 137; **Lévêque, P.** *Pyrrhos*. Paris, 1957, p. 68–69.

²⁰ **Hünerwadel, W.** *Forschungen zur Geschichte des Königs Lysimachos von Thracien*. Zürich, 1901, S. 58–60, 72; **Possenti, G. B.** *Op. cit.*, p. 97–98.

²¹ **Saitta, G.** *Op. cit.*, p. 116–119.

²² **Beloch, K. J.** *Op. cit.*, IV², 1, S. 225 n. 2.

²³ **Droysen, J. G.** *Geschichte des Hellenismus*. II². 2, S. 247–258; **Beloch, K. J.** *Op. cit.*, IV², 1, S. 215–222; **Clochê, P.** *La dislocation d'un empire*. Paris, 1959, p. 236 sqq.; **Will, E.** *Histoire politique du monde hellénistique*, 323–30 av. J.-C. Nancy, I, 1966, p. 74–75 (= *The Cambridge Ancient History*, VII² 1, 1984, p. 104–105).

²⁴ **Justin.** 16.1.1; **Plut.** *Demetr.* 36.1; **Paus.** 9.7.3; **Porphy.** 3.3 FHG = *Syncell.* 504; 4.3, 15 FHG = 3.5 *Jacoby* = *Euseb. chron.* 1. 231, 241 *Schoene*.

²⁵ **Porphy.** loc. cit.; **Trog. prol.** 16; **Justin.** 16.1.1–5, 7, 2.4; **Plut.** *Demetr.* 36.1; *Pyrrh.* 6.3; **Paus.** 9.7.3; **Diod.** 21.7.

²⁶ **Plut.** *Demetr.* 36.1; *Pyrrh.* 6.3; **Justin.** 16.1.5; **Paus.** 1.10.1; **Diod.** 21.7.

²⁷ **Plut.** *Pyrrh.* 6.4; *Demetr.* 36.2.

²⁸ **Plut.** *Pyrrh.* 6.5.

²⁹ **Plut.** *Pyrrh.* 6.6; **Justin.** 16.1.7.

³⁰ **Plut.** *Pyrrh.* 6.7–9.

³¹ **Plut.** *Demetr.* 36.3; *Pyrrh.* 6.4, 7.1; **Justin.** 16.1.6.

³² **Plut.** *Demetr.* 36.3–12; *Pyrrh.* 7.1–2; *mor.* 530 c (*de vit. pud.* 4); **Trog. prol.** 16; **Justin.** 16.1.8; **Diod.** 21.7; **Paus.** 1.10.1, 9.7.3.

³³ **Justin.** 16.1.9–18; **Plut.** *Demetr.* 37.1–4; *Pyrrh.* 7.2; **Porphy.** 3.3 FHG = *Syncell.* 504; 4.3 FHG = 3.5 *Jacoby* = *Euseb. chron.* 1.231 *Schoene*.

³⁴ **Justin.** 16.1.19; *cp.* *Oros.* 3.23.52.

³⁵ **Geyer, F.** *Op. cit.*, p. 15.

³⁶ **Justin.** 16.1.19; *Oros.* 3.23.52.

³⁷ **Porphy.** fr. 3.3 FHG = *Syncell.* 504.

³⁸ *Cp.* **Plut.** *Demetr.* 35.5.

³⁹ **Hünerwadel, W.** *Op. cit.*, S. 72; **Possenti, G. B.** *Op. cit.*, p. 133; **Geyer, F.** *Op. cit.*, p. 15; **Saitta, G.** *Op. cit.*, p. 154.

⁴⁰ *Cp.* **Droysen, J. G.** *Op. cit.*, II², 2, S. 275.

⁴¹ *Cp.* **Strabo** 7.3.14 (p. 305); **Polyaen. Strat.** 7.25.

⁴² **Hünerwadel, W.** *Op. cit.*, S. 72; **Geyer, F.** *Op. cit.*, p. 15.

⁴³ Hünerwadel, W. Op. cit., S. 72; Saitta, G. Op. cit., p. 88, n. 56.

⁴⁴ Polyæn. Strat. 7.25.

⁴⁵ Detschew, D. Die thrakischen Sprachreste. Wien, 1976², S. 434—437.

⁴⁶ Polyb. fr. 102 Büttner-Wobst; Suid. s. v. *anadromai*, *Dromichaites*.

⁴⁷ Polyæn. Strat. 7.25; cp. J. G. Droysen. Op. cit., II², 2, S. 276.

⁴⁸ Polyæn. loc. cit.

⁴⁹ Polyæn. loc. cit.; Diod. 21.12.1; Strabo 7.3.14 (p. 305); Plut. Mor. 126 ef (de tu. san. 9); 183 e (Reg. et imp. apophth., Lys. 1); 555 de (de sera num. 11).

⁵⁰ Polyæn. loc. cit. Твърдението на Полиен, че Дромияхет погубил Лизимах и цялата му стохиялна армия, е очевидно невярно.

⁵¹ Diod. 21.12.3; Trog. prol. 16; Plut. Demetr. 39.6; mor. 126 ef, 183 e, 555 de; Strabo 7.3.8. (p. 302), 7.3.14 (p. 305); Memnon. 5.1.

⁵² Plut. Demetr. 39.6.

⁵³ Plut. Demetr. 39.6 sqq.; Diod. 21.14.

⁵⁴ Diod. 21.12.3-6; Strabo 7.3.8. (p. 302), 7.3.14 (p. 305); Plut. Demetr. 39.6; Trog. prol. 16; Memnon. 5.1.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Diod. 21.12.3, 6.

⁵⁷ Memnon. 5.1; cp. Hünerwadel, W. Op. cit., p. 74; Possenti, G. B. Op. cit., p. 133.

⁵⁸ Paus. 1.9.6.

⁵⁹ Cp. Hünerwadel, W. Op. cit., p. 73—74; Possenti, G. B. Op. cit., p. 134; Geyer, F. Op. cit., p. 15; Saitta, G. Op. cit., p. 89.

⁶⁰ Diod. 21.12.2, 6.

⁶¹ Вж. например Droysen, J. G. Op. cit., II², 2, S. 275—278; Hünerwadel, W. Op. cit., S. 72—74; Possenti, G. B. Op. cit., p. 132—135; Geyer, F. Op. cit., p. 15—16; Beloch, K. J. Op. cit., IV², 1, S. 225; Cloché, P. Op. cit., p. 255—256; Wiesner, J. Die Thraker. Stuttgart, 1963, S. 141; Pippidi, D. M. Berciu, D. Geti si Greci la Dunărea de jos din cele mai vechi timpuri pina la cucerirea romană. Bucureşti, 1965 (= Din istoria Dobrogei 1), p. 133—135.

⁶² Trog. prol. 16.

⁶³ Paus. 1.9.6.

⁶⁴ Strabo 7.3.14 (p. 305): "... По-късно Лизимах по време на войната си срещу гетите и цар Дромияхет не само се изложил на същата опасност, но и действително бил пленен жив..."

⁶⁵ Вж. по-подробно по този въпрос Делев, П. Тракийският град при Свещари — една възможност за историческа идентификация. — Terra Antiqua Balcanica, 4, 1990, с. 97 — 109; за Свещари вж. също Чичикова, М. Тракийската гробница край село Свещари. — МПК, 1983, 3, с. 25 — 30; Същата. Гробницата при Свещари (Разградски окръг). — Изкуство, 1983, 4, с. 18 — 27; Същата. Свещарската гробница — архитектура и декорация. — Terra Antiqua Balcanica, 3, 1988, с. 125 — 143; Същата. Новооткрит епиграфски паметник за култа на Фосфорос в Североизточна Тракия. — Terra Antiqua Balcanica, 4, 1990, с. 82 — 92; Chichikova, M. The Thracian Tomb near Sveshtari. — Helis, 2, 1992, p. 143 — 163; Chchikova, M., P. Delev, A. Bozhkova. Investigations of the Thracian Fortified Settlement near Sveshtari in the 1986 — 1988 Period. — Helis, 2, 1992, p. 73 — 88; Стефанов, Й. Тракийски паметници в местността Сборяново, Разградски окръг. — В: Североизточна България — древност и съвремие. София, 1985, с. 149 — 150; Stefanov, Y. Historical-Archaeological Reservation Sbornovo. History of the Studies and Essential Characteristics. — Helis, 2, 1992, p. 23 — 33; Fol, A., M. Chichikova, T. Ivanov, T. Teofilov. The Thracian Tomb near the Village of Sveshtari. Sofia, 1986; Димитров, К. Държавата на тракийската "Свещарска" династия и нейните контакти през ранноелинистическата епоха. — ИПр, 1987, 12, с. 19 — 30; Същият. Изображение на тракийски владетел от Свещарската гробница. — Terra antiqua Balcanica, 3, 1988, с. 161 — 164; Божкова, А. Нови синопски амфорни

печати от резервата "Сборяново", Исперихско. — Археология, 1990, 2, с. 37—40; Същата. Тасоски амфорни печати от обект "Водна централа" в резервата "Сборяново". — *Terra Antiqua Balcanica*, 4, 1990, с. 93—96; Гергова, Д. Гетското религиозно и политическо средище в "Сборяново" — нови данни за характера му. — *Terra Antiqua Balcanica*, 4, 1990, с. 66—71; Същата. Десет години проучвания в "Сборяново". — *Хелис*, 1, 1992, с. 9—27; Gergova, D. Interdisciplinary Approach in the Investigations of Sbornyanovo. — *Helis*, 2, 1992, p. 9—22; *idem*. Studies of tumulus No 13 from the Eastern Necropolis of Sveshtari (Preliminary Communication). — *ibid.*, 118—126; Балканска, А. Тракийско светилище от втората половина на I хил. пр. н. е. — *Terra Antiqua Balcanica*, 4, 1990, с. 72—81; Balcanska, A. Thracian Sanctuary near Demir Baba Teke. — *Helis*, 2, 1992, p. 59 — 72; Ivanov, T. Studies of Ginina Mogila. — *Helis*, 2, 1992, p. 132—142.